

Nr 41.

Ankom till riksdagens kansli den 16 maj 1945 kl. 12 m.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående prisutjämningsavgifter jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 6 april 1945 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 255, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över folkhushållningsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att, med iakttagande av vad i propositionen anförts, när behov därav ur prispolitiska synpunkter prövas föreligga, meddela föreskrifter om uttagande för tiden till och med den 30 juni 1946 av prisutjämningsavgift.

Till utskottets behandling ha överlämnats följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen:

1) motionen I: 373 av herr *Axel Ivar Anderson* m. fl., vari hemställts, att bevillningsutskottet vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 255 ville beakta i motionen anförda synpunkter och i sitt utlåtande till riksdagen uttala sig för sådana begränsningar och modifikationer i fråga om den av Kungl. Maj:t begärda fullmakten, som där ifrågasatts; samt

2) motionen I: 374 av herr *Herlitz*, vari hemställts, att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 255 ville med beaktande av vad i motionen anförts begränsa och modifiera bemyndigandet för Kungl. Maj:t att föreskriva prisutjämningsavgifter.

Beträffande motiveringen för de i motionerna framställda yrkandena får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna.

Till stöd för det i propositionen framlagda förslaget har *departementschefen* anført följande:

»Sedan krigets början ha statsmakterna genom skilda åtgärder sökt begränsa omfattningen av den prisstegring inom landet, till vilken rådande extraordinära förhållanden givit upphov. I detta syfte har en omfattande priskontroll ordnats, vid vilken fram till tidpunkten för genomförande av prisstopp prishöjningar i huvudsak medgivits endast för täckning av stegrade rörliga kostnader och därefter även sådana kostnadsstegringar förutsatts bärna av företagarnas marginaler. Vidare har man genom clearinganordningar och — i vissa fall — subventioner dels sökt utjämna prisskillnader mellan

varupartier som tillförts marknaden till olika kostnader, dels förebyggt sådana prisrörelser som kunnat befaras få särskilt ogynnsamma verkningar på den allmänna prisnivån. De grundläggande tankegångarna vid uppbyggnaden av denna prispolitik ha utvecklats särskilt i propositionerna nr 53 och 58 till 1939 års urtima riksdag.

Vid utformningen av de åtgärder, om vilka här erinrats, har beaktande skänkts bland annat prisutvecklingen på importvaror och dess inflytande på prisbildningen på hemmamarknaden. Övriga sidor av frågan om förhållandet mellan den internationella och den inhemska prisutvecklingen — särskilt spörsmålet om exportprisernas inverkan — ha hittills av naturliga skäl i huvudsak kunnat lämnas å sido. I och med att handeln åter kommer i gång i mera normal omfattning och i sådana friare former, att bilaterala överenskommelser med ömsesidiga prisbindningar icke längre torde komma i fråga, måste spörsmålet om förhållandet mellan den svenska prisnivån och priserna på världsmarknaden tagas upp till förnyat övervägande.

Vid behandlingen vid fjolårets riksdag av utgångspunkterna för den svenska penningpolitiken efter kriget utgick man ifrån att en anpassning av växelkurserna och av den svenska prisnivån till det internationella prisläget borde ske snarast möjligt. En sådan anpassning vore nämligen en förutsättning för återställandet av mera normala handelsrelationer med utlandet och prisbildningsförhållanden inom landet. Man räknade därvid bland annat med att möjligheten att åter erhålla importvaror i tillfredsställande omfattning och till lägre priser skulle öva ett kostnads- och prissänkande inflytande på den svenska marknaden. Diskussionen inriktades på problemställningen vid den tidpunkt, då förhållandena på världsmarknaden ånyo blivit relativt stabiliserade.

Utvecklingen under senare tid har i stigande grad givit vid handen, att man mellan fientligheternas upphörande i Europa och den tidpunkt på vilken den penningpolitiska programdiskussion, om vilken jag här erinrat, tog sikte, har att räkna med en övergångsperiod, som kommer att ställa den svenska penningpolitiken inför särskilda problem. Den stora internationella varubristen kommer då, såsom chefen för finansdepartementet närmare utvecklat i årets statsverksproposition, att medföra dels fortsatta svårigheter att erhålla importvaror, dels en betydande efterfrågan på vissa svenska exportvaror. Prisbildningen kan väntas bli oenhetlig. Även om priserna på vissa import- och exportvaror kunna väntas falla, komma priserna på andra varor att bli förhållandevis höga. Det är även sannolikt, att priserna komma att vara mycket olika på skilda marknader. Allmänt sett måste stor ovisshet råda om varaktigheten av de prisrelationer som komma att föreligga under övergångstiden.

Det är tydligt, att en sådan anpassning av växelkurserna och den svenska prisnivån efter de internationella förhållandena, som på något längre sikt bör eftersträvas enligt programmet för den svenska penningpolitiken, icke är möjlig i det läge varmed man sålunda har att räkna under övergångstiden. Utgångspunkter saknas då ännu för en bedömning av de lämpliga växel-

kurserna. Och en anpassning av skilda svenska priser vid oförändrade växelkurser efter de från hemmamarknadspriserna delvis avvikande priser, som kunna gälla vid export till olika marknader, skulle — i den mån exportpriserna mera väsentligt överstege hemmamarknadspriserna — kunna medföra en förskjutning av den inhemska prisnivån, som på kort sikt bleve av inflatorisk natur och på längre sikt skulle medföra risker för allvarliga bakslag. Särskilt framträdande bleve olägenheterna, om kapitalvärden och kostnader i Sverige skulle tillåtas anpassa sig efter höga exportpriser av kanske mycket begränsad varaktighet och varierande de olika marknaderna emellan.

Det kan naturligtvis hävdas, att senast berörda svårigheter för prispolitiken skulle kunna undvikas, om man vore beredd att, oavsett det internationella prisläget, vid svenska försäljningar till utlandet tillämpa samma prisreglering som på hemmamarknaden. En tillämpning av svenska hemmamarknadspriser vid export, oaktat dessa understege på exportmarknaderna eljest accepterade priser, skulle emellertid bland annat innebära, att Sverige av inre prispolitiska skäl försämrade sina bytesrelationer mot utlandet på ett sätt, som skulle medföra förluster för det svenska folkhushållet. Därtill kommer, att export till priser, väsentligt understigande den internationella nivån, skulle vara förbunden med uppenbara handelspolitiska risker.

Om än Sverige sålunda icke kan vid export generellt tillämpa de stränga prissättningsnormer som gälla för hemmamarknaden, så är det dock å andra sidan givet, att Sverige bör söka undvika att genom uppdrivna exportpriser bidra till en internationell prisstegring, detta både med hänsyn till vikten även ur svenska synpunkter av att en inflatorisk utveckling på världsmarknaden undvikas och av hänsyn till den inhemska prisnivån. Det är att hoppas, att en återhållsam prispolitik kommer att tillämpas också från utlandets sida. Framträder en prisstegring på varor som införas till Sverige, måste detta få återverkningar även på prissättningen vid export från Sverige.

Om en del hemmamarknadspriser övergångsvis komma att ligga under de priser som bjudas på skilda marknader i utlandet och om en anpassning varken kan ske genom växelkursförändringar eller genom export till svenska hemmamarknadspriser, uppstå — såsom nyss berörts — risker för en av exportprisutvecklingen betingad stegring av de priser som gälla på den svenska hemmamarknaden. En sådan återverkan behöver givetvis icke befaras i alla de fall där exportpriserna på en eller flera utländska marknader överstiga hemmamarknadspriserna. Men på viktiga punkter kan inflytandet från exportprisutvecklingen vara i hög grad ägnat att försvåra den inhemska prisstabiliseringen. Denna stabilisering behöver då stödjas genom särskilda prisutjämningsavgifter vid exporten. Sådana avgifter skulle behöva utgå endast i de fall där de priser, till vilka exporten sker, skulle öva ett stegrande inflytande på den inhemska prisnivån. De skulle utlagas blott med de belopp, som vore nödvändiga för att nå det åsyftade resultatet. I motsats till exportavgifter skulle de med denna utgångspunkt tydligen icke komma att el-

ler kunna tillåtas öva något stegrande inflytande på exportpriserna. Så snart spänningen mellan dessa priser och hemmaprisnivån icke längre hotade att utlösa sådana prisstegringar inom landet, som kunde beräknas försvåra den allmänna prisstabiliseringen, skulle avgifterna helt bortfalla.

Om avgifter av ifrågasatt slag uttagas, skulle detta ur de berörda exportindustriernas synpunkt innebära, att dessa komme i ett ekonomiskt läge, i viss mån motsvarande det som skulle förelegat, om exportpriserna varit underkastade reglering efter för hemmamarknaden godtagna normer. Avgifterna skulle alltså innefatta en prispolitiskt motiverad ersättning för den vanliga priskontrollen, vilken av nyss angivna skäl icke kan vinna tillämpning vid export.

Intäkterna av ifrågavarande avgifter, vilka tydligen icke äro av fiskalisk natur, böra icke inflyta till allmänna budgeten utan fonderas för att användas för sådana gemensamma ändamål, som lämpligen böra tillgodoses med intäkter av detta slag. Olika sådana ändamål kunna ifrågakomma. I vissa fall kan det vara lämpligt, att avgifterna disponeras för prisreduktioner vid återuppbyggnadsleveranser eller för avskrivning på återuppbyggnadskrediter. I andra fall synes en reduktion av vissa importpriser kunna ifrågakomma. I åter andra fall — exempelvis för träindustriens del — synes i första hand böra övervägas att disponera medlen för allmänna åtgärder i syfte att bibehålla eller förkovra skogsnäringarnas produktionsförutsättningar; praktiska exempel erbjuda anläggandet av skogsvägar, skogs- och träteknisk forskning eller förbättrandet av arbetarbostäderna. På längre sikt skulle sådana åtgärder tillgodose det allmänna intresset av bästa möjliga tillgång på skogsprodukter.

Såvitt möjligt torde uttagandet av prisutjämningsavgifter efter angivna linjer böra ske i anslutning till överenskommelser mellan staten och vederbörande exportindustrier. För att garantier skola vinnas för en enhetlig tillämpning och för att nödvändiga åtgärder skola bli möjliga även i de fall, där överenskommelser icke kunna nås, är det dock önskvärt, att Kungl. Maj:t erhåller befogenhet att uttaga prisutjämningsavgifter efter här angivna normer. En sådan befogenhet torde icke böra utnyttjas annat än efter förhandlingar genom priskontrollnämnden med berörda parter. Jämväl handelskommissionen torde regelbundet böra höras i ifrågavarande ärenden.

Vid fonderingen av avgifterna böra särskilda konton uppläggas för olika slag av export, så att en möjlighet erhålles att vid medelsanvändningen taga hänsyn till avgifternas ursprung. I de fall där medelsanvändningen sker för ändamål, hänförliga till respektive industriens intresseområden, torde hinder icke böra möta för Kungl. Maj:t att utan riksdagens hörande meddela beslut om medelsanvisningar från fonden av mindre omfattning. I övrigt böra frågor rörande disposition av fondmedel underställas riksdagen.

Beträffande uppbärandet av avgifterna stå olika utvägar till buds. Närmast synes ifrågakomma att de uttagas av tullen i samband med export. Anledning föreligger emellertid icke att i detta sammanhang binda sig för den ena eller andra lösningen. Valet bör träffas så, att industriens praktiska intressen bli så väl tillgodosedda som möjligt.

Av vad jag anförut framgår, att den tänkta anordningen är direkt betingad av övergångstidens speciella problem och avser att bidraga till en successiv inpassning av den svenska ekonomin i dess internationella sammanhang utan onödiga och skadliga kastningar under den tid som förflyter, till dess anpassningen kan ske i normala former. Prisutjämningsavgifterna ha karaktären av en ren övergångsanordning med samma principiella bakgrund som den allmänna prisregleringen. Behov synes icke föreligga att ge dem en fastare formell ram i en särskild författning. Det torde vara tillräckligt att Kungl. Maj:t erhåller riksdagens bemyndigande att för viss tid framåt, förslagsvis till och med den 30 juni 1946, meddela föreskrifter om uttagande av prisutjämningsavgift enligt här angivna riktlinjer.»

I motionen I: 373 har anförts bland annat följande. Propositionen angående prisutjämningsavgifter innebure en fullmaktslagstiftning av djupt ingripande innebörd. Något klart och preciserat förslag, under vilka förutsättningar och till vilka belopp avgifter skulle uttagas eller huru uppbörden skulle ske, hade icke framlagts. Detta hade betydelse bland annat ur konstitutionell synpunkt. Att uttaga avgiften vore en åtgärd, som fölle inom området för riksdagens beskattningsmakt. Riksdagen hade därför bort beredas möjlighet att taga ställning till ett, helst i författningsform, fixerat förslag, vilket tydligare preciserade reglerna om ifrågavarande prestationsskyldighet.

Den begärda fullmakten vore tidsbegränsad och betecknades såsom en ren övergångsanordning. Det finnes anledning att med skärpa betona, att en sådan fullmakt måste vara icke blott tidsbegränsad utan också handhas med största försiktighet och tillämpas endast i sådana fall, då tvingande behov av ett statsingripande föreläge. Det skulle ur ekonomisk synpunkt vara i högsta grad oklokt, om sådana åtgärder vidtoges från de svenska statsmakternas sida, som skulle försvåra eller omöjliggöra för våra exportföretag att uttaga bästa möjliga pris på världsmarknaden.

Därtill komme de handelspolitiska synpunkterna, som måste tillmätas den största betydelse. Sverige måste i den ömtåliga situation, som vi hade att möta, när de internationella handelsförbindelserna skulle återupptagas, noga undvika statliga ingripanden, vilka kunde medföra repressalieåtgärder och därigenom tillfälligt eller varaktigt tillfoga de svenska exportindustrierna skador och förluster. Risker därför skulle ökas, om statsmakternas åtgöranden dikterades av önskan att för vissa ändamål använda de prisvinster, som exportindustrierna kunde uppnå. I det fall, som närmast torde ha föranlett propositionen, nämligen trävaruindustriens exportavtal, föreläge visserligen inga sådana avsikter, och de i detta sammanhang föreslagna åtgärderna syntes icke behöva väcka betänkligheter ur handelspolitisk synpunkt. Men hela systemet vore ägnat att framkalla missförstånd och vålla vår utrikeshandel olägenheter. De svenska exportörernas ställning gentemot utländska konkurrenter kunde allvarligt försvåras, om systemet mera allmänt komme till användning.

Enligt propositionen tänkte man sig, att dylika risker skulle kunna undvikas genom den utformning, som systemet med prisutjämningsavgifter enligt förslaget skulle erhålla. Allt berodde därvidlag på tillämpningen och särskilt på i vilken utsträckning systemet kunde komma att sättas i kraft. Risker för förhastade och onödiga ingripanden finge icke förbises. Riksdagen torde därför böra göra det uttalandet, att systemet med prisutjämningsavgifter vid export endast i yttersta undantagsfall borde komma till användning.

Enligt motionärernas mening skulle det prispolitiska syftemål, som propositionen ville vinna, säkrare uppnås, om de medel, som inflöte genom prisutjämningsavgifterna, insattes på ett särskilt spärrat konto i riksbanken för vederbörande exportörers eller exportindustriers räkning. Även andra former, ägnade att undanröja de betänkligheter, som förslaget måste framkalla, vore tänkbara.

I motionen I: 374 har till stöd för det däri framställda yrkandet anförts bland annat följande. Det i propositionen framlagda förslaget påkallade i första hand uppmärksamhet ur rent principiella synpunkter. Det innebure, att Kungl. Maj:t under vissa mycket allmänt angivna förutsättningar skulle kunna till staten indraga en väsentlig del av den vinst, som vissa företag kunde bereda sig vid försäljning till utlandet. Det vore uppenbart, att ett sådant förfaringsätt, om det tillämpades annat än i extraordinära lägen, bidroge att undergräva de ekonomiska krafter, av vilka vårt välstånd berodde. Pålagan komme att, i strid med den normmässighet som av ålder utmärkt beskattningen i Sverige liksom i andra rättsstater, drabba på ett ytterst oberäkneligt, tillfälligt och godtyckligt sätt. Man kunde icke räkna med att en företagare skulle vara beredd att taga de risker och förluster, som alltid vore förbundna med fri företagsamhet, om han vore utsatt för att staten skulle indraga varje vinst, som ginge över en viss gräns. Att förslaget även ur handelspolitiska synpunkter vore ägnat att ingiva betänkligheter vore uppenbart. Det vore sant att avgifterna vore avsedda att bli en ren övergångsanordning. Men den motivering som lämnats gäve ingen säkerhet för att så komme att bli fallet.

Det ville synas som det vore en enklare och rationellare utväg att reglera exporten genom exportförbud och licenser. Man kunde exempelvis tänka sig, att beviljandet av exportlicenser gjordes beroende av att exportörerna säkerställde erforderliga utbud på den svenska marknaden till tillfredsställande priser.

Om man med hänsyn till dagens läge funne sig ej kunna undgå att acceptera prisutjämningsavgifter, vore det i varje fall angeläget att tillse, att ingripandet finge en strängt begränsad karaktär och icke sträckte sig längre än ofrånkomliga behov påkallade.

När man övervägde, på vilket sätt riksdagen borde avgränsa den fullmakt, som skulle lämnas åt Kungl. Maj:t, gällde det att fasthålla, att fråga vore å ena sidan om en pålaga, drabbande vissa exportörer, och å andra sidan

om de uppburna medlens användande för vissa allmänna ändamål. Spörsmålet borde därför ses mot bakgrunden av vår statsrätts regler om beskattning och statsreglering.

Departementschefen hade också föreslagit ett bemyndigande från riksdagens sida. Men därmed avsåges på samma gång ett påfallande avsteg från vad som borde iakttagas på skatteväsendets område. Normerna för beskattningen fixerades regelmässigt i författningar. Om riksdagen ville acceptera idén om prisutjämningsavgifter, förefölle det angeläget, att fullmaktens innebörd bleve väsentligt mera preciserad och begränsad, vilket naturligt kunde ske i en av riksdagen godkänd författning.

Beträffande frågan om vilka varor, som skulle avgiftbeläggas, hade behov uppgivits föreligga endast i fråga om trävaror. Det vore då naturligt att begränsa fullmakten till sådana varor och undanröja den osäkerhet, som kunde föranledas av farhågor för ingripanden på andra områden. Beträffande den grad av spänning mellan inhemsk och utländsk prisnivå, som skulle föreligga för att ett ingripande skulle tillåtas, vore det angeläget att fastslå, att Kungl. Maj:t ej finge ingripa, med mindre grundad anledning funnes att antaga prisstegringar på den inhemska marknaden. Därvid förutsattes att man vid bestämmande av avgifter för en viss vara finge beakta endast prisstegringsrisken för just denna vara. Det borde ej få vara skäl nog, att exporten ansåges ha en allmän inflationsdrivande verkan. Det vore vidare önskvärt, att sättet för avgifternas beräkning närmare preciserades. I samband därmed gällde det att fastslå, i vad mån avgifter skulle kunna uttagas med retroaktiv verkan i förhållande till redan avslutade avtal.

Vad anginge medlens redovisning vore de avsedda att fonderas för användning vid sidan av den allmänna budgeten. Det funnes ingen anledning, varför medel, som skulle användas för ändamål, som vore helt främmande för avgiftsbetalarnas intressen, ej skulle figurera i riksstaten.

Vad slutligen anginge sättet för medlens användande skulle det såsom regel ankomma på riksdagen att därom besluta. Undantag gjordes likväl för ändamål hänförliga till respektive industriernas intresseområden. Uttrycket vore utomordentligt tänjbart och lämnade Kungl. Maj:t en frihet, som icke vore förenlig med våra statsregleringsprinciper. På olika sätt kunde man tänka sig att begränsa Kungl. Maj:ts frihet. Man kunde utan undantag upprätthålla principen om riksdagens makt över medelsanvisningen. Eller också kunde den grundsatsen uppställas, att medelsanvisningen skulle ske i enlighet med avgiftsbetalarnas önsknings. Man kunde gå ännu ett steg i denna riktning och fastslå att de fonderade medlen alltigenom finge karaktären av de särskilda avgiftsbetalarnas egna tillgångar, fastän de vore undandragna deras omedelbara disposition, och under vissa förutsättningar framdeles finge disponeras för deras räkning.

I den nu förevarande propositionen har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att, när behov därav ur prispolitiska synpunkter prövades föreligga, meddela föreskrifter om uttagande för tiden till och med den 30 juni 1946 av prisutjämningsavgift.

Utskottet.

Såsom skäl härför har i propositionen anförts bland annat följande. Det vore tydligt, att en sådan anpassning av växelkurserna och den svenska prisnivån efter de internationella förhållandena, som enligt programmet för den svenska penningpolitiken på något längre sikt borde eftersträvas, icke vore möjlig under övergångstiden mellan fientligheternas upphörande i Europa och den tidpunkt, då förhållandena på världsmarknaden ånyo blivit relativt stabiliserade. Om en del hemmamarknadspriser övergångsvis komme att ligga under de priser, som bjödes på skilda marknader i utlandet, uppstode i vissa fall risker för en av exportprisutvecklingen betingad stegring av priserna på den svenska hemmamarknaden, vilket på viktiga punkter kunde vara ägnat att försvåra den inhemska prisstabiliseringen. Denna stabilisering behövde då stödjas genom särskilda prisutjämningsavgifter vid exporten. Sådana avgifter skulle utgå endast där exportpriserna skulle öva ett stegrande inflytande på den inhemska prisnivån och uttagas endast med de belopp, som vore nödvändiga för att nå det åsyftade resultatet. Avgifterna komme icke att tillåtas öva något stegrande inflytande på exportpriserna. Intäkterna av avgifterna, vilka tydligen icke vore av fiskalisk natur, borde icke inflyta till allmänna budgeten utan fonderas för vissa gemensamma ändamål. Uttagandet av avgifterna torde såvitt möjligt ske efter överenskommer mellan staten och vederbörande exportindustrier. Där överenskommer icke kunde nås, vore dock önskvärt, att Kungl. Maj:t erhöle befogenhet att uttaga dylika avgifter efter angivna normer. Befogenheten torde icke böra utnyttjas annat än efter förhandlingar genom priskontrollnämnden med berörda parter. Jämväl handelskommissionen borde regelbundet höras. Frågor rörande disposition av fondmedel borde underställas riksdagen, dock torde Kungl. Maj:t utan riksdagens hörande böra kunna besluta om medelsanvisningar av mindre omfattning för ändamål, hänförliga till respektive industri- och handelsområden. Avgifterna hade karaktär av en ren övergångsanordning med samma principiella bakgrund som den allmänna prisregleringen. Behov syntes icke föreligga att giva dem en fastare formell ram i en särskild författning.

I motionerna I: 373 och I: 374 ha uttalats önskemål om en precisering och begränsning, helst i författningsform, av det föreslagna bemyndigandet. Vidare ha ifrågasatts vissa ändringar av det i propositionen framlagda förslaget.

Utskottet kan ansluta sig till grundtanken i det i propositionen framlagda förslaget om bemyndigande för Kungl. Maj:t att under viss tid uttaga prisutjämningsavgifter. Emellertid har utskottet funnit de i motionerna uttalade önskemålen om närmare precisering av förslagets innebörd i åtskilliga hänseenden förtjäna beaktande. Enligt utskottets mening torde det dock bland annat på grund av svårigheterna att i förväg överblicka förhållandena på ifrågavarande område icke vara lämpligt att genom alltför kategoriska direktiv begränsa den föreslagna befogenheten för Kungl. Maj:t. I anledning härav kan utskottet icke tillstyrka motionärernas förslag att innebörden av bemyndigandet skulle närmare fixeras i form av en författning.

Även om utskottet sålunda ansett sig kunna i princip godtaga det i propositionen framlagda förslaget, har utskottet likväl funnit sig böra något närmare angiva sin ståndpunkt i vissa avseenden.

Till en början vill utskottet betona, att de föreslagna avgifterna, vilka icke skola kunna uttagas med retroaktiv verkan med avseende å försäljningar grundade å äldre avtal, äro avsedda såsom en ren övergångsanordning och alltså komma att vara av tillfällig karaktär.

Vidare anser sig utskottet böra understryka vikten av att uttagandet av avgifter i görligaste mån kommer till stånd efter överenskommelse med vederbörande exportindustrier samt att tvång tillgripes endast där så befinnes vara nödvändigt.

Utskottet har likaledes funnit det vara av vikt att framhålla, att vid övervägande av lämpligheten att uttaga prisutjämningsavgifter i varje särskilt fall jämväl andra synpunkter än de rent prispolitiska vinna beaktande. Särskilt synes härvid enligt utskottets mening böra uppmärksammas de handelspolitiska synpunkter, vilka framhållits i motionen I: 373. Utskottet förutsätter, att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet riktad på detta förhållande. Utskottet vill också understryka, att systemet med prisutjämningsavgifter icke får försvåra eller fördröja en återgång till normala handelspolitiska metoder. Vidare anser sig utskottet böra uttala, att vid fastställandet av prisutjämningsavgifter i möjligaste mån bör tillses, att de svenska exportörerna därigenom icke komma i sämre läge än vare sig utländska konkurrenter på exportmarknaden eller företagare i jämförlig ställning på den inhemska marknaden. Med hänsyn till de anförda synpunkterna anser utskottet, att systemet med prisutjämningsavgifter bör tillämpas endast där det befinnes oundgängligen nödvändigt för vinnande av de avsedda syftena.

Beträffande de genom prisutjämningsavgifterna influtna medlens redovisning och användning ansluter sig utskottet till det i propositionen framlagda förslaget. Utskottet finner icke skäl tillstyrka de i motionerna framställda yrkandena i dessa hänseenden men vill understryka, att avgifterna icke äro av fiskalisk natur och att avgifterna ej böra betraktas såsom statsmedel i vanlig mening utan böra användas på sätt i propositionen anges.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

1) att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förvarande proposition nr 255, bemyndiga Kungl. Maj:t att, med iakttagande av vad i propositionen samt i detta betänkande anförts, när behov därav ur prispolitiska synpunkter prövas föreligga, meddela föreskrifter om uttagande för tiden till och med den 30 juni 1946 av prisutjämningsavgift;

2) att motionen I: 373 av herr Axel Ivar Anderson m. fl., i den mån densamma icke kan anses besvarad genom vad utskottet ovan anförts och hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd; samt

3) att motionen I: 374 av herr Herlitz måtte, i den mån densamma icke kan anses besvarad genom vad utskottet ovan anfört och hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Stockholm den 16 maj 1945.

På bevillningsutskottets vägnar:

A. J. BÄRG.

Närvarande:

från första kammaren: herrar *Johan Bärge, Elon Andersson, Axel Ivar Anderson, Sjödahl, friherre De Geer*, Frans Ericson, Björnsson*, Eklund, Robert Berg** och *Wehtje**; samt

från andra kammaren: herrar *Hagberg* i Malmö, *Björklund, Hammarlund, Janson* i Frändesta, *Falk, Jonsson* i Skedsbygd, *Karlsson* i Grängesberg, *Sundström* i Skövde, *Fröderberg** och *Brandt**.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.
